

AGROBIZNES, FAN VA TEXNOLOGIYALAR

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON
JURNALI

Агробизнес, наука и технологии

Agribusiness, science and technology

№ 083688

ISSN:
3060-5245

Toshkent-2026

Platform & workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vitautes Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

JURNALNING ILMIYLIGI:

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 973 sahifa.
E'lon qilishga 2026-yil
30-sentabrda ruxsat etildi.

JURAYEVA ZILOLA TUROBOVNA

O'zbekistonda sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish sharoitida inson kapitalining raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sirini ekonometrik baholash.....582

TURDIYEV ABDULLO SAGDULLAEVICH

O'zbekiston hududlarida qurilish materiallariga talab muhiti omillarining panel bahosi.....592

TO'RAYEVA SEVINCH SIROJIDDINOVNA

Olmalik kon-metallurgiya kombinatida investitsion loyihalarni moliyalashtirish samaradorligini oshirish mexanizmlari.....602

JOMOLOV MUZAFFAR MIRZOXITOVICH

Hududlarda investitsiyalar samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti: Toshkent viloyati shahar va tumanlari misolida.....608

KABILOVA ZEBO BABAKULOVNA

Surxondaryo viloyatining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti va mehnat resurslari salohiyatini tahlili.....620

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

TURDALIYEV AVAZBEK TURDALIYEVICH, YIGITALIYEV OBLOYOR

DONIYORJON O'G'LI

Anor (*Punica Granatum* L) ekilgan maydonlarda tuproq biologik faolligi ko'rsatkichlarining meva hosildorligi va sifatiga ta'siri.....628

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR

DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan och tusli bo'z tuproqlarda biomikrolarning selektivligi.....634

BAUETDINOVA INABAT SATULLAEVNA, TEULIEV JAKSILIK BEGDULLAEVICH,

ALLANAZAROV SULTANBEK REYPAZAROVICH

Kuzgi bug'doyni yomg'irlatib sug'orish va oziqlantirish me'yorlarining tuproq suv o'tkazuvchanligiga ta'siri.....643

OCHILDIYEV O'TKIR OLLANAZAROVICH, MUSURMONOV AZZAM

TURDIYEVICH, ABDUG'ANIYEV ULUG'BEK BURXONIDDIN O'G'LI, AMINJONOV

BUNYODBEK BAXRAMJON O'G'LI, TURAPOV URAL YUSUPOVICH, SAYFIEV

SHERZOD BEKNAZAROVICH

Tok tuplaridagi hosil yuklamasi me'yorini belgilash va uning hosildorlikka ta'sirini ilmiy asoslash.....649

MUSAYEV MANSUR SAMANDAROVICH, RAVSHANOV MIRJALOL

Ma'danli o'g'itlar me'yorlarining bahorgi bug'doy navlari don hosildorligiga ta'siri.....655

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR

DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan tuproqlarda paragenetik elementlarning geokimyoviy xususiyatlari: Ca va Sr misolida.....660

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini gat asosida shakllantirish (Kogon tumani misolida).....667

XALILOVA KAMOLA ABDULXODI QIZI, TUXTAYEVA DINORA NAVRUZOVNA

O'zbekistonda qarag'ay (*Pinus* L.) seleksiyasi va unga qo'yiladigan talablar.....677

TURSUNOV SAYDULLO ZOKIRJON O'G'LI

Fosforli o'g'itlarning moyli zig'ir hosildorligi va hosil tarkibiga ta'siri.....683

JURAYEV JAVLON MIRZATILLAYEVICH

Ayrim ra'noguldoshlar oilasi vakillarining asalarilar soni ortishiga ta'sir etish ko'rsatkichlari.....689

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini GIS monitoring ma'lumotlari asosida takomillashtirish (Kogon tumani misolida).....695

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH, ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Ingichka tolali g'o'za hosildorligining navbatlab va almashlab ekish tizimlariga bog'liqligi.....703

RAXIMOVA JAMILA SHAVKAT KIZI, BERDIBAYEVA DILFUZA BAZARBAEVNA

O'rmon tugmachaguli (*Malva Sylvestris* L.)ning botanik tasnifi, tarixi, geografik areali va bioekologiyasiga oid ilmiy tadqiqotlar tahlili.....708

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH

Almashlab ekish tizimlarning ingichka tolali g'o'zaning o'sishi, rivojlanishiga ta'siri...718

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, SOLAYEVA DINORA BAXTIYOR QIZI

Marjumakni rivojlanish fazalarini davomiyligiga ekish muddati, me'yori va usullarining ta'siri.....723

ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Sug'oriladigan taqir-o'tloqi tuproqlari sharoitida ingichka tolali g'o'za naviga Agrozim bioo'g'itini ta'sirini baholash.....731

ABDULLAYEVA MAVJUDA NURIDDINOVNA, EGAMURODOV SHAXBOZ

Kuzgi boshqoli don ekinlari yetishtirishda bioo'g'itlarning tuproq unumdorligi va hosildorlikka ta'siri bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarining tahlili.....736

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va pilla mahsuldorlik ko'rsatkichlariga turli oziqlantirish usullarining ta'siri.....745

CHORIEVA ZARXOL QODIROVNA

Surxondaryo viloyati Sherobod tumani o'rta sho'rlangan tuproqlarining genetik-morfologik tuzilishi.....753

TURG'UNBOYEVA ZULFIZAR G'AYRATJON QIZI

Markaziy Osiyoda yaratilgan bug'doy navnamunalarining morfo-fenologik xususiyatlari va seleksion qiymatini baholash.....758

NURMATOVA DILDORAXON ERKINJON QIZI

Yeryong'oqning "Salomat" navida tup qalinligi va o'simliklar saqlanuvchanligiga ekish sxemasi, mineral o'g'it va biostimulyatorlarning ta'siri.....762

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va mahsuldorlik ko'rsatkichlariga kompleks preparatning ta'siri.....769

MAMASAI DOV OLIMJON ELMUROD O'G'LI, UMIDOV SHAVKAT ERGASHEVICH

Sut xomashyosini yig'ish va dastlabki sovitish rejimlarining sifat ko'rsatkichlari barqarorligiga ta'siri.....776

ABDULLAYEV ZOKIR IKROMJONOVICH, SALOHIDDINOV JAXONGIR

Qulupnay mevasini sublimatsion usulda quritishning texnologik ko'rsatkichlarini baholash.....783

UO'K: 528.8:630*6

O'RMON FONDI YERLARINING RAQAMLI KADASTR PASPORTINI GIS MONITORING MA'LUMOTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH (KOGON TUMANI MISOLIDA)

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

Buxoro davlat texnika universiteti o'qituvchi-stajyori

E-mail: iidiyeva7@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada arid hududlardagi o'rmon fondi yerlarining fazoviy o'zgarishlarini masofadan zondlash asosida baholash uslubi taklif etilgan. Kogon tumani misolida ko'p davrli Sentinel-2 va Landsat tasvirlarini qayta ishlash, NDVI va SAVI indekslarini hisoblash, natijalarni kadastr konturlari bilan solishtirish hamda dala kuzatuvida tekshirish bosqichlari yoritilgan. Aniqlangan o'zgarishlarni xavf darajasi bo'yicha guruhlash va monitoring xaritasida aks ettirish mezonlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: o'rmon fondi yerlari, fazoviy o'zgarish, masofadan zondlash, GIS, Sentinel-2, Landsat, NDVI, SAVI, Kogon tumani.

Аннотация. В статье предложен метод оценки пространственных изменений земель лесного фонда в аридных регионах на основе данных дистанционного зондирования. На примере Каганского района рассмотрены этапы обработки разновременных снимков Sentinel-2 и Landsat, расчёта индексов NDVI и SAVI, сопоставления полученных результатов с кадастровыми контурами и их проверки посредством полевых наблюдений. Разработаны критерии классификации выявленных изменений по степени риска и их отображения на карте мониторинга.

Ключевые слова: земли лесного фонда, пространственные изменения, дистанционное зондирование, ГИС, Sentinel-2, Landsat, NDVI, SAVI, Каганский район.

Abstract. The article proposes a remote sensing-based method for assessing spatial changes in forest fund lands located in arid regions. Using Kogon District as a case study, the research covers the processing of multi-temporal Sentinel-2 and Landsat imagery, calculation of the NDVI and SAVI indices, comparison of the results with cadastral boundaries, and verification through field observations. Criteria have been developed for classifying the detected changes by risk level and displaying them on a monitoring map.

Keywords: forest fund lands, spatial changes, remote sensing, GIS, Sentinel-2, Landsat, NDVI, SAVI, Kogon District.

KIRISH

O'rmon fondi yerlarining samarali boshqaruvi faqat bir martalik kadastr hisobiga emas, balki ularning holatini vaqt bo'yicha kuzatishga tayanadi. Arid Buxoro sharoitida vegetatsiya siyrakligi, qum ko'chishi, sho'rlanish, qurg'oqchilik, antropogen bosim va yer foydalanishidagi o'zgarishlar o'rmonzorlarning holatiga tez ta'sir qilishi mumkin. Dala kuzatuvlari eng ishonchli manbalardan biri bo'lsada, katta maydonlarni tez-tez qamrab olish xarajat va vaqt talab qiladi. Masofadan zondlash ma'lumotlari bu bo'shliqni muntazam va taqqoslanadigan kuzatuv bilan to'ldiradi. O'rmon fondi yerlarini monitoring qilishda kadastr va ekologik kuzatuvning vazifalari farqlanadi. Kadastr konturi yer uchastkasining huquqiy-fazoviy chegarasini ifodalasa, kosmik tasvir o'sha kontur ichidagi real yer qoplamini va vegetatsiya holatini ko'rsatadi. Shu bois samarali monitoring

metodikasi ushbu ikki turdagi ma'lumotni aralashtirmasdan, fazoviy bog'lashi kerak.

Yer kodeksi, "O'rmon to'g'risida"gi, "Davlat yer kadastr to'g'risida"gi va "Davlat kadastrlari to'g'risida"gi qonunlar yer resurslari haqidagi ishonchli ma'lumotni shakllantirish, yerlardan oqilona foydalanish va muhofaza qilish uchun huquqiy asos yaratadi. 2030-yilgacha o'rmon xo'jaligi tizimini rivojlantirish konsepsiyasida ham o'rmonlarni saqlash, tiklash, ko'paytirish va sohada zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish ustuvor yo'nalish sifatida qaraladi. Tadqiqotning maqsadi - Kogon tumani misolida o'rmon fondi yerlarining holatini masofadan zondlash va GIS asosida aniqlash, o'zgarishlarni kadastr konturlari kesimida baholash hamda natijalarni raqamli kadastr pasporti bilan integratsiya qilishga mo'ljallangan monitoring algoritmini takomillashtirish.

ADABIYOTLAR TAHLILI

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini takomillashtirishga oid manbalar huquqiy, kartografik va texnologik yo'nalishlarni qamrab oladi. "O'rmon to'g'risida", "Davlat yer kadastr to'g'risida" va "Davlat kadastrlari to'g'risida"gi qonunlarda o'rmon fondi yerlarini hisobga olish, muhofaza qilish hamda kadastr ma'lumotlarini muntazam yangilashning huquqiy asoslari belgilangan. Vazirlar Mahkamasining 389-son qarorida davlat kadastrlarini geoaxborot tizimida yuritish, 674-son qarorida esa o'rmon fondi yerlarini ijaraga berish va ulardan foydalanishni monitoring qilish tartibi yoritilgan.

Sentinel-2 va Landsat ma'lumotlariga oid texnik manbalarda kosmik tasvirlar yordamida yer qoplami va vegetatsiya holatini ko'p yillik kuzatish imkoniyatlari asoslangan. QGIS dasturi kadastr konturlari, huquqiy ma'lumotlar va monitoring natijalarini yagona fazoviy bazada birlashtirish imkonini beradi. Biroq o'rganilgan manbalarda yer uchastkasining huquqiy, kadastr va kosmik monitoring ma'lumotlarini bitta raqamli pasportda jamlash masalasi yetarlicha ishlab chiqilmagan. Shu sababli Kogon tumani o'rmon fondi yerlari misolida GIS monitoring natijalarini raqamli kadastr pasportiga kiritish va uni muntazam yangilanadigan axborot tizimiga aylantirish taklif etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot obyekti sifatida Kogon tumani hududidagi o'rmon fondi yerlari qabul qilindi. Tadqiqotda tizimli tahlil, kartografik taqqoslash, geoaxborot modellashtirish, kadastr hujjatlarini tarkibiy tahlil qilish va masofadan zondlash ma'lumotlarini integratsiyalash usullaridan foydalanildi.

Amaldagi kadastr pasportining tarkibiy tuzilishi o'rganilib, unda yer uchastkasining kadastr raqami, joylashgan manzili, yer maydoni, toifasi, foydalanish turi, huquqiy holati, chegaralari va burilish nuqtalari koordinatalari qayd etilishi aniqlandi. Biroq mavjud shaklda yer uchastkasining oldingi holati, vegetatsiya qoplamidagi davriy o'zgarishlar, monitoring manbasi, xavf darajasi va navbatdagi nazorat muddati alohida aks ettirilmaydi. Shu sababli o'rmon fondi

yerlarining kadastr pasportiga vaqt bo'yicha yangilanadigan monitoring blokini qo'shish taklif qilindi.

Takomillashtirilgan uslub beshta ketma-ket bosqichdan tashkil topadi. Birinchi bosqichda yer uchastkasining kadastr raqami, huquqiy holati va fazoviy chegaralari aniqlanadi. Ikkinchi bosqichda kadastr konturi kosmik tasvirlar bilan birlashtiriladi. Uchinchi bosqichda vegetatsiya holati, o'rmon qoplamini va ochiq yerlar ulushi baholanadi. To'rtinchi bosqichda aniqlangan o'zgarishlar xavf darajasi bo'yicha tasniflanadi. Beshinchi bosqichda monitoring natijalari raqamli kadastr pasportiga kiritilib, tegishli boshqaruv choralari belgilanadi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-dekabrda 674-son qaroriga muvofiq, foydalanilmayotgan o'rmon fondi yer uchastkalarini ijaraga berishga oid materiallarni to'plash, ko'rib chiqish va vakolatli tashkilotlar bilan kelishish "E-ijara" axborot tizimi orqali amalga oshiriladi. Yer uchastkasiga bo'lgan ijara huquqi esa narxni oshirib borish tamoyiliga asoslangan holda "E-auksion" elektron savdo platformasi orqali realizatsiya qilinadi. Qarorda ijaraga beriladigan o'rmon fondi yer uchastkalari bo'yicha ma'lumotlar bazasini shakllantirish va ularning monitoringini yuritish O'rmon xo'jaligi agentligining asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilangan.

TAHLILLAR VA NATIJALAR

Mazkur tartib raqamli kadastr pasportini "E-ijara", "E-auksion" va davlat reyestri bilan bog'lash uchun huquqiy asos yaratadi. Bunda kadastr pasporti yer uchastkasining faqat chegarasi va maydonini aks ettiruvchi hujjat emas, balki auksionga tayyorlashdan boshlab ijara shartnomasi bajarilishini monitoring qilishgacha bo'lgan jarayonlar haqidagi ma'lumotlarni jamlovchi elektron axborot manbai sifatida shakllantirilishi mumkin.

Ma'muriy reglamentga ko'ra, elektron onlayn-auksionga chiqariladigan o'rmon fondi yer uchastkasi bo'yicha kontur raqami, yer turi, geografik joylashuvi, maydoni, koordinatali nuqtalari, geolokatsiyasi va chegaradosh yer uchastkalaridan foydalanish turlari ko'rsatilgan kadastr xaritasi taqdim etilishi kerak. Ushbu ko'rsatkichlar taklif etilayotgan raqamli kadastr pasportining identifikatsiya va fazoviy tavsif bloklarini shakllantirish uchun asos bo'ladi.

Elektron onlayn-auksion yakunlangandan keyin savdo natijalari bayonnomasi, auksion g'olibi, yer uchastkasining ijara qiymati va ijara shartnomasiga tegishli ma'lumotlar shakllantiriladi. Mazkur ma'lumotlarni raqamli kadastr pasportining "Ijara va davlat ro'yxati" bo'limiga avtomatik uzatish taklif etiladi. Bunda auksion lotining raqami, savdo sanasi, elektron bayonnoma rekvizitlari, ijara huquqining davlat ro'yxatidan o'tkazilgan sanasi, reyestr raqami, ijara muddati va foydalanish maqsadi alohida qayd etiladi. Ushbu ma'lumotlarning yagona raqamli kadastr pasportida jamlanishi yer uchastkasining huquqiy va xo'jalik holatini tezkor nazorat qilish imkonini beradi. Ijara muddati davomida GIS monitoringi orqali o'rmon qoplamini, vegetatsiya holati va yerdan maqsadli foydalanishdagi o'zgarishlar muntazam baholanadi.

O'RMON FONDI YER UCHASTKASINING RAQAMLI KADASTR PASPORTI

Ijara va davlat ro'yxatidan o'tkazish ko'rsatkichlari

1 JARAYON VA IDENTIFIKATSIYA

Yer uchastkasining holati	Bo'sh, auksionga tayyorlanayotgan, savdoga chiqarilgan yoki ijaraga berilgan
"E-ijara" identifikatori	Elektron tizimda shakllantirilgan murojaat yoki loyiha raqami
Yer tuzish loyihasi	Loyiha raqami, sanasi va kelishilganligi
"E-auksion" lot raqami	Savdo platformasidagi obyekt identifikatori
Auksion sanasi	Savdo o'tkazilgan sana

2 AUKSION NATIJALARI

Elektron bayonnoma	Bayonnoma raqami va QR-kod rekviziti
Auksion natijasi	G'olib aniqlangan, savdo o'tkazilmagan yoki qayta savdoga chiqarilgan
Ijara qiymati	Auksionda shakllangan qiymat

3 IJARA HUQUQI VA DAVLAT RO'YXATI

Ijarachi	Jismoniy yoki yuridik shaxs haqidagi reyestr ma'lumoti
Ijara muddati	Shartnomada belgilangan muddat
Foydalanish maqsadi	O'rmon barpo etish, ko'chat yetishtirish, ekoturizm yoki boshqa yo'nalish
Davlat ro'yxati	Ro'yxatdan o'tkazilgan sana va reyestr raqami

4 SHARTNOMA VA MONITORING

Shartnoma majburiyatlari	Daraxtlarni saqlash, ko'paytirish va yerdan belgilangan maqsadda foydalanish
Monitoring davriyligi	Har chorakda
Shartnoma holati	Amal qilmoqda, kamchilik aniqlangan, uzaytirilgan yoki bekor qilingan

Manba: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-dekabrda 674-son qarori talablarini umumlashtirish asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

**1-rasm. O'rmon fondi yer uchastkasi raqamli kadastr pasportining ijara
va davlat ro'yxatidan o'tkazish ko'rsatkichlari**

Aniqlangan salbiy holatlar pasportning monitoring bo'limida sana, maydon va xavf darajasi bo'yicha qayd etiladi. Natijada elektron auksion, davlat ro'yxati va fazoviy monitoring ma'lumotlari o'rtasida uzluksiz axborot almashinuvi ta'minlanadi. Bu esa o'rmon fondi yerlaridan foydalanish ustidan nazoratni kuchaytirish va asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli pasportdagi ma'lumotlarni davriy yangilash yer uchastkasining oldingi va joriy holatini o'zaro taqqoslash imkonini yaratadi. Mazkur yondashuv noqonuniy foydalanish va o'rmon qoplamidagi salbiy o'zgarishlarni dastlabki bosqichda aniqlash samaradorligini oshiradi (1-rasm).

O'rmon fondi yer uchastkasini elektron onlayn-auksionga chiqarish jarayonida shakllantiriladigan elektron buyurtma raqamli kadastr pasportining boshlang'ich axborot manbalaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-dekabrda 674-son qarori bilan tasdiqlangan Ma'muriy reglamentning 3-ilovasida elektron buyurtmaning asosiy rekvizitlari belgilangan. Unga yer uchastkasining o'ziga xos raqami, maydoni, joylashgan joyi, belgilangan foydalanish maqsadi, yer toifasi va yer turi kiritiladi.

Elektron buyurtmada qayd etiladigan mazkur ma'lumotlar yer uchastkasining identifikatsiya, fazoviy va huquqiy tavsiflarini shakllantirishga xizmat qiladi. Yer uchastkasining o'ziga xos raqami elektron tizimlar o'rtasida ma'lumot almashish uchun yagona identifikator vazifasini bajaradi. Maydon va joylashgan joy haqidagi ma'lumotlar kadastr konturi hamda burilish nuqtalari koordinatalari bilan bog'lanadi. Belgilangan maqsad, yer toifasi va yer turi esa uchastkadan foydalanishning huquqiy rejimini tavsiflaydi.

Elektron buyurtmaning ikkinchi ma'lumotlar guruhini auksion g'olibining majburiyatlari, ijara muddati, g'olibga qo'yiladigan talablar hamda yer uchastkasidan foydalanish shartlari tashkil etadi. Ushbu ma'lumotlarni raqamli kadastr pasportining "Ijara majburiyatlari" bo'limiga uzatish taklif etiladi. Natijada yer uchastkasining haqiqiy foydalanish holatini shartnomada belgilangan maqsad va majburiyatlar bilan muntazam taqqoslash imkoniyati yaratiladi.

Elektron buyurtmada ko'rsatilgan foydalanish maqsadi keyingi GIS monitoringi uchun bazaviy mezon sifatida qabul qilinishi mumkin. Masalan, uchastka o'rmon barpo etish yoki ko'chat yetishtirish uchun ajratilgan bo'lsa, kosmik tasvirlar asosida vegetatsiya qoplamining shakllanishi va vaqt davomida o'zgarishi baholanadi. NDVI va SAVI ko'rsatkichlari, o'rmon qoplamini maydoni hamda ochiq yerlar ulushi buyurtmada belgilangan foydalanish yo'nalishining amalda bajarilayotganini dastlabki nazorat qilishga xizmat qiladi.

Elektron buyurtma, "E-auksion" natijalari, davlat reyestri va GIS monitoringi o'rtasida uzluksiz axborot almashinuvini yo'lga qo'yish takroriy ma'lumot kiritishni kamaytiradi. Shuningdek, yer uchastkasining dastlabki tavsifi, auksion natijasi, ijara huquqi va monitoring holatini yagona raqamli kadastr pasportida izchil saqlash imkonini beradi. Bunda har bir o'zgarish sanasi va axborot manbasi bilan alohida versiya sifatida qayd etilishi maqsadga muvofiq.

ELEKTRON BUYURTMADAN RAQAMLI KADASTR PASPORTIGA UZATILADIGAN MA'LUMOTLAR

O'rmon fondi yer uchastkasini elektron onlayn-auksionga qo'yish jarayoni

1 YER UCHASTKASINING FAZOVIIY VA HUQUQIY TAVSIFI

O'ziga xos raqami	Yer uchastkasining yagona identifikatori
Maydoni	Yer uchastkasining gektardagi maydoni
Joylashgan joyi	Hudud, manzil va geografik joylashuv
Belgilangan maqsadi	Yer uchastkasidan foydalanish yo'nalishi
Yerning toifasi	O'rmon fondi yerlari
Yer turi	Kontur bo'yicha yer turi va amaldagi holati

2 IJARA SHARTLARI VA AUKSION MAJBURIYATLARI

G'olibning majburiyatlari	Daraxtlarni saqlash, ko'paytirish va yerdan belgilangan maqsadda foydalanish
Ijara muddati	Shartnomada belgilanadigan foydalanish muddati
G'olibga talablar	Auksion g'olibiga qo'yiladigan maxsus talablar
Boshqa talablar	Yer uchastkasidan foydalanish shartlari va tartibiga taalluqli boshqa talablar

3 TASDIQLASH VA BOG'LANISH MA'LUMOTLARI

Tasdiqlangan loyiha	Tasdiqlangan sana va vakolatli tashkilot
Aloqa va rasmiylashtirish	Manzil, telefon, elektron pochta, sana va mas'ul shaxs

Elektron buyurtma → "E-auksion" → Kadastr pasporti → GIS monitoringi

Manba: VMQning 2023-yil 21-dekabrda 674-son qarori, Ma'muriy reglamentning 3-ilovasi asosida ishlab chiqilgan

Manba: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-dekabrda 674-son qarori bilan tasdiqlangan Ma'muriy reglamentning 3-ilovasi asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

2-rasm. O'rmon fondi yer uchastkasi bo'yicha elektron buyurtmadan raqamli kadastr pasportiga uzatiladigan ma'lumotlar tarkibi

Kadastr konturini kosmik tasvirlar bilan birlashtirish orqali uchastkaning amaldagi foydalanish holati baholanadi. Aniqlangan o'zgarishlar dala tekshiruv uchun ogohlantiruvchi fazoviy indikator sifatida qabul qilinadi. Monitoring natijalarini alohida versiyalarda saqlash yer uchastkasining oldingi va joriy holatini taqqoslash imkonini yaratadi. Natijada elektron buyurtma, "E-auksion", davlat reyestri va GIS monitoringi ma'lumotlari yagona raqamli kadastr pasportida birlashtiriladi. Bu o'rmon fondi yerlaridan belgilangan maqsadda foydalanishni nazorat qilish va boshqaruv qarorlarini asoslash samaradorligini oshiradi (2-rasm).

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, o'rmon fondi yer uchastkalarining raqamli kadastr pasportini GIS va masofadan zondlash ma'lumotlari asosida takomillashtirish yerlarning huquqiy, fazoviy va tabiiy holatini yagona tizimda kuzatish imkonini beradi. Sentinel-2 va Landsat kosmik tasvirlari asosida NDVI hamda SAVI indekslarini qo'llash o'simlik qoplamidagi davriy o'zgarishlarni aniqlashga xizmat qiladi. Monitoring natijalarini kadastr konturlari bilan bog'lash esa o'zgarishlarni aniq yer uchastkasi doirasida baholash imkoniyatini yaratadi. Elektron buyurtma, "E-ijara", "E-auksion" va davlat reyestri ma'lumotlarini kadastr pasportiga integratsiyalash takroriy axborot kiritishni kamaytiradi hamda ma'lumotlarning izchilligini ta'minlaydi. Raqamli pasportning versiyalangan monitoring blokida uchastkaning boshlang'ich holati, ijara shartlari, auksion natijalari, vegetatsiya ko'rsatkichlari va aniqlangan o'zgarishlar tarixi saqlanadi.

Xavf darajasi bo'yicha tasniflash dala tekshiruvlarini birinchi navbatda nazorat talab qiladigan hududlarda tashkil etishga yordam beradi. Bunda kosmik tasvirlarda aniqlangan o'zgarishlar huquqbuzarlikning yakuniy dalili sifatida emas, balki qo'shimcha tekshiruv o'tkazish zaruratini ko'rsatuvchi fazoviy indikator sifatida qabul qilinadi. Taklif etilgan yondashuv ijara shartnomalarida belgilangan majburiyatlarning bajarilishini, daraxt va butalar qoplamining saqlanishini hamda yerdan belgilangan maqsadda foydalanishni muntazam nazorat qilish imkoniyatini kengaytiradi.

Mazkur tizim Kogon tumani o'rmon fondi yerlarining kadastr hisobini yuritish, monitoring ma'lumotlarini yangilash va boshqaruv qarorlarini fazoviy dalillar asosida qabul qilish samaradorligini oshiradi. Kelgusida taklif etilgan uslubni boshqa arid hududlarning tabiiy sharoitlariga moslashtirish va davlat o'rmon kadastrining yagona raqamli axborot tizimiga bosqichma-bosqich joriy etish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi. "O'rmon to'g'risida"gi Qonun: 2018-yil 16-apreldagi O'RQ-475-son (amaldagi tahrir). – Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, Lex.uz. – URL: <https://lex.uz/docs/-3683532>.

2. O'zbekiston Respublikasi. "Davlat kadastrlari to'g'risida"gi Qonun: 2000-yil 15-dekabrda 171-II-son (amaldagi tahrir). – Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, Lex.uz. – URL: <https://lex.uz/docs/-29794>.

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2005-yil 15-noyabrda "Ayrim davlat kadastrlarini yuritish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 250-son qarori. 1-ilova: "Davlat o'rmon kadastrini yuritish tartibi to'g'risida"gi nizom. – Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, Lex.uz.

4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 21-dekabrda "Davlat o'rmon fondi yer maydonlaridan foydalanishda ijara munosabatlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 674-son qarori. – Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, Lex.uz. – URL: <https://lex.uz/docs/-6703057>.

5. Tucker C.J. Red and Photographic Infrared Linear Combinations for Monitoring Vegetation // Remote Sensing of Environment. – 1979. – Vol. 8. – № 2. – P. 127–150. – DOI: 10.1016/0034-4257(79)90013-0.

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjournal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan C-5669225 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №083688

Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy